

בס"ד. ליל ב' דחג הפסח, ה'תשכ"ג

(הנחה בלתי מוגה)

להבין הענין דתלת כלילין גו תלת כו'¹, שהוא כמשל הולד הנמצא במעי אמו שראשו מקופל בין ברכיו כו'², היינו, שיש בו ג' הבחי' דחב"ד, וג' הבחי' דחג"ת, אלא שהם באופן של העלם וסילוק, עד שלא ניכר בו בגילוי אלא ג' הבחי' דנה"י בלבד, שבהם נתעלמו ונתלבשו ג' הבחי' דחב"ד וחג"ת, שזהו"ע תלת כלילין גו תלת כו', חב"ד בחג"ת, וחג"ת בנה"י. ומבואר בדרושי חסידות (כתורת חיים ד"ה ותראין המילדות גו'³) שזהו כללות הענין דגלות מצרים⁴, כידוע⁵ שהגלות נמשל לעיבור, כולד במעי אמו שראשו מקופל בין ברכיו, שמורה על העלם והסתלקות המוחין כו', ומצד זה נעשה ענין הגלות שהמצריים היו מושלים על ישראל, עי"ז שהיו יונקים מן הקדושה יותר מדאי, כי, העלם וסילוק המוחין הו"ע העלי' למקורן ושרשן בעצם הנפש (ששם הם באופן נעלה יותר באין ערוך לגבי ההמשכה וההתפשטות דכחות הנפש להתלבש באברי הגוף), ודוגמתו למעלה הו"ע סילוק ועליית המוחין לשרשן ומקורן בעצמות המאציל, ולכן, מצד הענין דכחשיכה כאורה⁶, יכולים גם המצריים לקבל יניקה משם כו'. ובזה מתורץ⁷ גם הענין דגידול משה בבית פרעה, כמ"ש⁸ ויגדל הילד ותבאהו לבת פרעה ויהי לה לבן, דלכאורה, כיון שידעו שהוא מילדי העברים (כמ"ש⁹ ותאמר מילדי העברים זה), למה לא חששו ממנו (כמו שחששו מכל ילדי העברים שלכן גזרו כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו¹⁰), ולא עוד אלא שגדלוהו בבית פרעה. אך הענין הוא, דכתיב¹¹ ותקרא שמו משה ותאמר כי מן המים משיתיהו, ששרש נשמת

סע"א ואילך).

(5) תו"א ר"פ וארא. ובכ"מ.

(6) תהלים קלט, יב.

(7) תו"ח שם לו, סע"ב ואילך. נ. א.

אוה"ת שם (כרך ז) ע' ב'תקי בשוה"ג. שם

(כרך ח) ע' ב'תתמו.

(8) שמות ב, יו"ד.

(9) שם, ו.

(10) שם א, כב.

(1) ראה זהר (תוספתא) בשלח נ, סע"א. ע"ח שער הכללים פ"ב. ביאורי הזהר בשלח מז, ג ואילך.

(2) נדה ל, ב.

(3) לד, ב ואילך. מג, ב ואילך. וראה גם

אוה"ת שמות (כרך ז) ע' ב'תצט. שם (כרך

ח) ע' ב'תתמג.

(4) ראה גם סידור האריז"ל פיסקא עבדים

היינו. סידור (עם דא"ח) סדר הגדה רצג, ג

ואילך. סהמ"צ להצ"צ מצות ק"פ (דרמ"צ עו,

משה הוא מבחי' מים העליונים, בחי' המקיף שלמעלה מכל ההשתלשלות, ולכן לא חששו ממנו, ואדרבה, גדלוהו בבית פרעה, לפי שחשבו שייטב להם בעבורו, שיוכלו לקבל יניקה מבחי' המקיף העליון, דכחשיכה כאורה כו'. והנה, מזה שמקשרים הענין תלת כלילן גו תלת כו' דגלות מצרים לגידול משה בבית פרעה כדי לקבל יניקה משרש נשמת משה בבחי' המקיף דקדושה, משמע, שגם הענין דתלת כלילן גו תלת כו' קשור עם בחי' המקיפים דקדושה. וצריך להבין מהו הענין והמעלה בזה.

ב) ויש להקדים תחילה המבואר במאמר אדמו"ר הזקן ד"ה להבין ענין עיגולים ויושר (בביכל מאמרי אדמו"ר הזקן בכת"ק אדמו"ר האמצעי, ובתוספת הגהות הערות וביאורי הצ"צ על הגליון ובין השיטין)¹¹, שיובן זה מענין ההפרש שבין אופנים לשרפים, שגם הם בבחי' עגולים ויושר, כי, אופנים הם גלגלים, וכמ"ש¹² מראיהם ומעשיהם כאשר יהי' האופן בתוך האופן, שהם בציור עיגולים הסובבים ומשתחיים כו', ובשרפים כתיב¹³ שרפים עומדים גו', שהם בבחי' עמידה בלי הילוך וסיבוב, שזהו בחי' יושר. אלא, שאופנים ושרפים הו"ע עיגולים ויושר כמו שהם בסדר השתלשלות, ומזה יובן הענין דעיגולים ויושר כמו שהם בשרשם למעלה, בחי' הקו, שהוא השרש דבחי' יושר, בחינתם של השרפים, ובחי' העיגול הגדול שלפני הצמצום, שהוא השרש דבחי' העיגולים שנמשכים מבחי' הקו שנמשך ומתעגל כו'¹⁴, בחינתם של האופנים.

ג) וביאור הענין, דהנה ידוע¹⁵ ששרפים מעמדם בעולם הבריאה, שבו מאיר בחי' המוחין, דאימא עלאה מקננא בכורסיא¹⁶, ולכן עבודתם היא בהשגת אלקות בהתבוננות בחב"ד, וע"י ההתבוננות וההשגה נולד בהם התגלות המדות חג"ת, אהבה ברשפי אש וכו', ומצד האהבה והתשוקה לאלקות נעשה אצלם הדביקות באלקות בתמידות ללא הפסק ע"י העסק באמירת שירות ותשבחות, שזוהי הדביקות שלהם בפועל (שבאה לאחרי התגלות האהבה), בחי' נה"י. וכמשל האדם המתבונן בשכלו במעלת האהוב כו', ועי"ז נולדה האהבה בלבו, ומצד האהבה

13) ישעי' ו, ב.
14) עץ חיים שער א (שער עיגולים ויושר) ענף ב.
15) ראה לקו"ת שלח מז, ב. סה"מ תרע"ח ע' תיז. ובכ"מ.
16) ראה תקו"ז תיקון ו (כג, א).

11) נדפס לאח"ז בסה"מ תקס"ב ע' מו ואילך. וראה גם מאמרי אדהאמ"צ קונטרסים ע' תכג ואילך. אוה"ת תרומה ע' א'תסט ואילך (שם ע' א'תסד ואילך). סה"מ תרס"ה ע' קמח ואילך.
12) יחזקאל א, טז. וראה שם יו"ד, יו"ד.

נעשית פעולת החסד לילך ברגליו בשביל האהוב או ליתן לו השפעת ממון וכיו"ב בתמידות. וזהו שהשרפים הם בבחי' יושר, שבא בסדר והדרגה, ויש בו מעלה ומטה, היינו, שהולך ומתמעט, מחב"ד לחג"ת, ומחג"ת לנה"י, שהרי בעת ההשגה בחב"ד מאיר אצלם האור האלקי בגילוי, ואח"כ בהתפעלות האהבה שלהם בהכרח שיתעלם האור ולא יאיר בגילוי כ"כ, ואח"כ בהדביקות בפועל מתעלם האור עוד יותר כו'. אך האופנים אינם בבחי' סדר והדרגה, ואין בהם בחי' מעלה ומטה. דהנה, האופנים הם למטה במדריגה מהשרפים, שמעמדם הוא בעולם העשי', דאופן מקנן בעשי'¹⁶, ששם אינו מאיר בחי' חב"ד, כי אם בחי' נה"י בלבד, ולכן עבודתם אינה באהבה ברשפי אש מצד גודל ההשגה, כי אם בבחי' הודאה בלבד, שזוהו"ע שמסבכים ומתגלגלים בתמידות, כמו כפיפת הראש להודות לחבירו, שאין בזה ענין של השגה, כי אם הודאה בפועל, בחי' נה"י. אלא שבבחי' נה"י גופא יש בהעלם גם בחי' חב"ד וחג"ת, כנ"ל (ס"א) בענין תלת כלילין גו תלת כו', כמשל הולד שראשו בין ברכיו, היינו, שיש בו ראש (חב"ד) ולב (חג"ת), אבל אין זה באופן שיש חילוק בין מעלה ומטה (שהראש הוא למעלה והרגל הוא למטה), כיון שהראש והלב אינם ניכרים בו, אלא הם בהעלם בבחי' נה"י. והוא כמשל עשיית החסד לאחר משך זמן רב שכבר נתעלם ונשכח האהבה והשכל לגמרי, ומ"מ עושה בקרירות את פעולת החסד וההשפעה בתמידות, שזהו מצד ההסכם לעשות חסד שהוסכם אצלו בשעה שהי' אצלו התגלות השכל והאהבה, ובהסכם זה נשאר רושם אהבה והשכל, ובכח זה הוא הנצחון (בחי' הנצח, ההתחלה דנה"י) להיות אצלו בתמידות עשיית החסד בפועל, גם לאחר שכבר נתעלם ונשכח האהבה והשכל לגמרי. וזהו גם אופן העבודה דזמן התגלות שנמשל לעיבור שראשו בין ברכיו, שהעבודה אינה באופן של התגלות בחי' חב"ד וחג"ת, אלא בבחי' נה"י, שהו"ע התוקף בעשי' בפועל. וכל זה הוא בדוגמת כפיפת הראש דסיכוב וגלגול האופנים, שהו"ע ההודאה, ללא התגלות אהבה כרשפי אש מצד ההשגה וההתבוננות.

ד) **אמנם** עם היות שגדלה מעלת עבודת השרפים שהיא בכל הבחי' דחב"ד חג"ת ונה"י לגבי עבודת האופנים שהיא בבחי' נה"י בלבד, מצינו גם מעלה באופנים לגבי השרפים. והענין בזה, דהנה, אופנים נקראים אופני הקדש¹⁷, היינו, שנקראים ע"ש הקדש, קדש מלה בגרמי¹⁸,

17) נוסח "א-ל אדון" בשחרית לשבת. 18) זח"ג צד, ב. וראה לקר"ת האזינו עז, ב.

ואין השרפים נקראים ע"ש הקדש, ויתירה מזה, שאומרים קדוש גו'¹⁹, קדוש בוא"ו דוקא, שהוא למטה מבחי' קדש מלה בגרמי'²⁰. ועוד זאת, שגם בחי' קדוש (בוא"ו, שלמטה מקדש מלה בגרמי') היא באופן של הבדלה מהם, שזהו"ע אמירת השרפים קדוש קדוש קדוש הוי' גו', שהוא קדוש ומובדל מהם, משא"כ האופנים אינם אומרים קדוש, שאינו קדוש ומובדל מהם, אלא אומרים ברוך כבוד הוי' ממקומו'²¹, שיתברך ויומשך כו'. וצריך להבין, איך אפשר שתהי' מעלה באופנים לגבי שרפים, מאחר שעבודת האופנים היא בבחי' נה"י בלבד, ולא כעבודת השרפים שהיא גם בבחי' חג"ת וחב"ד. אך הענין הוא, דכיון שעבודת השרפים היא באהבה כרשפי אש מצד גודל ההשגה כו', הרי הביטול שלהם הוא ביטול שמצד ההשגה, ולכן הביטול אינו אלא לפי ההשגה שלהם, שהיא במדידה והגבלה, להיותם יש ודבר כו'. וזוהי מעלת האופנים לגבי השרפים²², שהביטול שלהם אינו מצד ההשגה, ולכן הוא ביטול אמיתי. ויובן ע"פ משל מתלמיד שמתבטל לפני רבו ומשבחו כו', שכאשר התלמיד משיג איכות ומהות ועומק השכלת רבו ומתבטל לפניו, אין ביטולו אלא לפי ערך צמצום השגתו בעומק דעת רבו בלבד, אבל כשרואה ברבו שהוא משכיל השכלה נעלית ביותר שהיא למעלה לגמרי מהשגתו עד שאינו יודע כלל איך לשבחו בשבחים כו', אזי ביטולו הוא בתכלית האמת, דהיינו ביטול עצמותו, שאינו כלום לגבי הרב. ומזה מובן מעלת ביטול האופנים לגבי ביטול השרפים, שכיון שביטול האופנים אינו מצד ההשגה שלהם, ה"ז ביטול אמיתי. ויש להוסיף בזה, דהנה, נת"ל (ס"ג) שביטול האופנים אינו אלא באופן של הודאה בלבד, שזהו הסיבוב והגלגול שלהם שהוא כמו כפיפת הראש להודות לחבירו, שאין בזה ענין של השגה. ובמילא ה"ז רק ביטול חיצוני בלבד, ולא ביטול פנימי במוחין ומדות. וא"כ גדלה מעלת ביטול השרפים, שלהיותו מצד ההבנה וההשגה שלהם, ה"ה ביטול פנימי, ולכן אין ביטולם באופן של כפיפת הראש בלבד, אלא באופן של השתחוואה וביטול במציאות, שזהו מה שנקראים שרפים ע"ש שנושרפים לגמרי כו'²³. אמנם, כיון שביטול השרפים הוא מצד ההשגה שלהם, הרי גם כשמתבטלים במציאות אין זה ביטול אמיתי, ודוקא ביטול האופנים שאינו מצד ההשגה, עם היותו באופן של כפיפת הראש בלבד ה"ה ביטול אמיתי. ולכן נקראים האופנים אופני הקדש,

(21) יחזקאל ג, יב.

(22) ראה גם לקו"ת האזינו שם.

(23) לקו"ת נשא כח, סע"ד. ובכ"מ.

(19) ישעי' ו, ג.

(20) ראה לקו"ת שם. סה"מ תרנ"ד ע' ש.

ובכ"מ.

שהביטול שלהם הוא בבחי' ביטול דחכמה שנקראת קדש, שענינה אמיתת הביטול, משא"כ השרפים שאומרים קדוש גו', דכיון שהביטול שלהם שהוא מצד ההשגה אינו ביטול אמיתי, הרי האלקות הוא בריחוק והבדלה (קדוש ומובדל) מהם, אלא מלא כל הארץ כבודו, שנמצא למטה בארץ דוקא, בבחי' החכמה שבתורה, שזהו"ע הכבוד (כבודו), בגימטריא ל"ב, דקאי על ל"ב נתיבות חכמה שבתורה²⁴. ועל זה אומרים האופנים ברוך כבוד הוי' ממקומו, שאצלם אין זה באופן של הבדלה (קדוש), אלא באופן של המשכה (ברוך), שהם ממשיכים בחי' כבוד הוי' ממקומו, ממקורו ושרשו כו'.

ה) **והנה** היתרון דביטול האופנים לגבי ביטול השרפים (שביטול האופנים אינו מצד ההשגה ולכן ה"ה ביטול אמיתי) קשור עם הסיכוב והגלגול שלהם, בדוגמת העיגול שהולך ומתגלגל באופן שהעליון שבו יורד למטה והתחתון שבו עולה למעלה וחוזר חלילה כו', עד מבלי אשר ימצא מי למעלה ומי למטה. והענין בזה, ע"פ משנת"ל (ס"ג) שעבודת האופנים היא בבחי' נה"י כפי שיש בהם בהעלם גם בחי' חב"ד וחג"ת, כמשל הולד שראשו בין ברכיו, שבהתגלות ניכר רק בחי' נה"י שבו (ברכיו), אבל יש בזה בהעלם גם בחי' חג"ת וחב"ד שבו (ראשו), ולכן הרי זה בדוגמת העיגול [וכמו שהוא בפשטות, שראשו בין ברכיו, שאצל הרגל יהי' הראש, הוא כמו עיגול] שהולך ומתגלגל להיות ירידת העליון למטה ועליית התחתון למעלה, היינו, שענין ההודאה (תחתון) עולה למעלה להיות בגילוי, ובחי' חג"ת וחב"ד (עליון) יורד למטה להיות בהעלם, ולאידך גיסא, כיון שדוקא כאשר בחי' חב"ד יורדת ומתעלמת בבחי' נה"י אזי ישנו אמיתת הביטול (שהביטול אינו מצד ההשגה שלו), נמצא שהירידה דחב"ד להיות בהעלם היא אמיתית העליון. וזהו שהחיות שלהם הוא באופן דרצוא ושוב בבחי' גלגול והשתחוואה שיהי' העליון תחתון והתחתון עליון עד מבלי שימצא באמת הראש והסוף, שזהו אמיתת הביטול. ואין זה כמו הרצוא ושוב שבשרפים, שאצלם אין העליון נעשה תחתון בבחי' גלגול, שהרי עבודתם היא באופן שכל הבחי' דחב"ד חג"ת ונה"י הם בגילוי אצלם, ואינם מתגלגלים אלא עומדים באופן שלעולם הראש (חב"ד) הוא למעלה והרגלים (נה"י) הם למטה, ואילו הרצוא והשוב שלהם הוא כמשל נשימת האדם שהחיות היוצא אינו חוזר ונכנס, אלא נכנס חיות אחר כו', וכמו כן יוצא החיות

(24) ראה פרדס שער כג (שער ערכי הכינויים) מערכת כבוד.

של השרפים (שנופלת מהם התשוקה) ונכנס חיות אחר כו', משא"כ באופנים, ה"ז באופן של גלגול, שאותו הענין שהי' למטה נעשה למעלה, וחוזר להיות למטה וכו'.

ועפ"ז מובן שעיקר סיבת ההפרש דאופנים ושרפים הוא מצד שרשם בבחי' עיגולים ויושר. והיינו, דשרש השרפים הוא מבחי' הקו הנמשך ביושר ויש בו מעלה ומטה, שבתחילתו מאיר בגילוי יותר, וכשנמשך למטה בגילוי אחר גילוי ה"ה הולך ומתמעט, ולכן עבודתם היא באופן שמאירים אצלם בגילוי כל הבחי' דחב"ד חג"ת ונה"י, שהתגלותם בסדר והדרגה מלמעלה למטה. וכיון שהתחלת גילוי הקו הוא באופן של מטי ולא מטי²⁵, שזהו שורש הענין דרצוא ושוב²⁶, נעשה גם אצל השרפים הענין דרצוא ושוב באופן שהחיות היוצא אינו חוזר ונכנס, אלא נכנס חיות אחר כו'. אבל האופנים שרשם בבחי' העיגול הגדול שלפני הצמצום שמקיף את כל העולמות בהשוואה, בלי שום התחלקות, ולא בבחי' מעלה ומטה, ולכן עבודתם היא באופן של סיבוב וגלגול מבלי אשר ימצא עליון ותחתון, שבחי' חב"ד וחג"ת הם בהעלם בבחי' נה"י. ומכל זה מובן דאע"פ שהאופנים הם בבחי' עשי' ונה"י בלבד, למטה מהשרפים שהם בבריאה ובבחי' חב"ד, מ"מ, שרש האופנים הוא למעלה משרש השרפים, כיון שבחי' העיגול הגדול (שרש האופנים) הוא למעלה מהארת הקו (שרש השרפים).

ויש להוסיף, שכשם שבאופנים ושרפים, עם היות שרשם האופנים הוא בבחי' העיגולים, למעלה משרש השרפים בבחי' היושר, מ"מ, האופנים הם למטה מהשרפים, כן הוא גם בשרשם בבחי' עיגולים ויושר עצמם, שעם היות שבחי' העיגולים הוא למעלה הרבה מבחי' היושר, מ"מ, ידוע²⁷ שעיגולים הם מבחי' נפש ויושר הוא מבחי' רוח, והרי נפש הוא למטה מבחי' רוח. ויובן בהקדים ביאור הענין דעיגולים ויושר ע"פ משל לאומן החושב באיזה כלי לעשותה, הנה תחילה תתפס כל מהות הכלי במחשבתו, והמחשבה שלו מקפת את כל הכלי שחושב כללות עשייתה שתהי' באופן כך וכך, ויש במחשבה זו כל הפרטים של הכלי, אבל אין זה באופן שחושב על כל פרט ופרט ממנו, כי אם שכללות עשיית הכלי תהי' כך וכך. וכמו הרואה את הכלי לאחר עשייתה, שבהבטה אחת תופס את כל

(25) ראה זח"א טז, ב. סה, א. עץ חיים
 שער ז (שער מטי ולא מטי).
 (26) ראה גם דרמ"צ קעז, א. ובכ"מ.
 (27) ראה ע"ח שער א (דרוש עיגולים ויושר) ענף ג. מאמרי אדמו"ר האמצעי בראשית ע' קעה. וש"נ.

הכלי עם כל הפרטים שבו, וכן הוא אצל האומן קודם עשייתה, שכאשר עולה ברצונו לעשות הכלי, ה"ה חושב בכללות עשייתה שתהי' כך וכך, ובאופן כזה היא מצויירת במחשבתו, ראשה ותוכה ורגלה כאחת. ואח"כ כשבא לעשות את הכלי, אזי מתחלקת מחשבתו על כל פרט מהכלי בפ"ע, הרגל בפ"ע והראש בפ"ע וכו'. וכדי שתבוא המחשבה על פרט זה בפ"ע מהמחשבה על כללות הכלי, צ"ל ענין של צמצום, היינו, שמוכרח להסתלק מהמחשבה הכללית ולהתצמצם במחשבה על פרט זה בפ"ע כו'. והדוגמא מזה למעלה, דכשעלה ברצונו להאציל ולברוא כו', הרי במחשבה זו נתפס כל סדר ההשתלשלות בסקירה אחת, בלי שום התחלקות דמעלה ומטה וקדימת הראש על הסוף, ואח"כ נתצמצמה מחשבה כללית זו להיות גילוי והמשכת הקו בבחי' התחלקות וקדימת הראש על הסוף, שבראש מאיר האור יותר כו'. וזהו"ע עיגולים ויושר, דבחי' עיגולים הוא בחי' אוא"ס שלפני הצמצום שהוא בבחי' מקיף על העולמות בלי התחלקות מעלה ומטה, ובחי' יושר הוא האור שאחר הצמצום שבא בבחי' התלבשות בעולמות בבחי' התחלקות ובבחי' מעלה ומטה. ונמצא, שבחי' עיגולים הוא למעלה הרבה מבחי' יושר. ומ"מ, אין זה בסתירה לכך שהעיגולים הם מבחי' נפש והיושר הוא מבחי' רוח, כי, ידוע שכל הגבוה יותר לא יתגלה ממנו רק חיצוניותו בלבד, והנמוך במדריגה יוכל להיות הגילוי שלו מפנימיותו יותר, ולכן, מבחי' עיגולים אי אפשר להתגלות כי אם בחי' נפש בלבד, אבל מבחי' יושר מתגלה גם בחי' רוח שבו, ומ"מ מובן שבחי' נפש דעיגולים היא למעלה מבחי' רוח דיושר, כי חיצוניות העליון הוא למעלה מהפנימיות של התחתון. וכמו ההפרש בין תורה לתפלה, שהתורה ירדה למטה מתפלה, שהרי התורה נתלבשה בענינים גשמיים, דלא כתפלה שהיא במדריגות הרוחניות שבנפש, ומ"מ, התורה היא למעלה מן התפלה, שהרי תפלה נקראת חיי שעה, והתורה נקראת חיי עולם²⁸, אלא לפי שהיא למעלה יותר לכן ירדה למטה יותר. ומזה יובן גם הענין דתלת כלילן גו תלת כו' (התכללות דחב"ד וחג"ת בנה"י, באופן של עיגול) ששייך לגלות מצרים (כנ"ל ס"א), שעם היותו למטה ביותר, הרי שרשו הוא בבחי' המקיף דעיגולים דקדושה²⁹.

(29) כנראה חסר הסיום (המור"ל).

(28) ראה שבת יו"ד, א.